

Literarisches Erinnern an die Vertreibung. Zur Entwicklung einer poetischen und subjektivierten Sprache in den 70er und 80er des 20. Jahrhunderts

In den 1980er Jahren kam es einerseits zu einer beachtenswerten Zunahme der Anzahl literarischer Texte, in denen Erinnerungen an die Vertreibung der Deutschen aus den Tschechoslowakischen Gebieten nach dem Zweiten Weltkrieg verschriftlicht wird, und andererseits zur Verschiebung hinsichtlich der Gattungspräferenzen von nicht-fiktionalen zu fiktionalen Texten. Die ersten großen erzählerischen Werke (etwa von Ilse Tielsch, Horst Bienek, Gertrud Fussenegger) erschienen ebenso erst seit den 1970er Jahren. Diese Fakten bilden den Ausgangspunkt des Forschungsprojektes, dessen Anliegen es ist, die Bedingungen und Voraussetzungen der Entwicklung einer poetischen Sprache des Erinnerns an die Vertreibung in den 1970er und 80er Jahren darzustellen und auf diese Weise exemplarisch den durch Generationenwechsel bedingten Übergang vom kommunikativen zum kulturellen Gedächtnis zu beschreiben, der nicht zuletzt mit den Veränderungen in den Kompetenzen der Erzähler und der Leser verbunden ist.

Literární vzpomínání na odsun/ vyhnání. Vývoj poetického a subjektivistického jazyka vyprávění v 70. a 80. letech 20. století

V 80. letech 20. století dochází jednak k pozoruhodnému nárůstu počtu literárních textů, v nichž se zpracovávají vzpomínky na odsun/ vyhnání Němců z československého území po Druhé světové válce, jednak k posunu žánrových preferencí od literatury faktu k fikčním textům s touto tematikou. První velká vyprávěcí díla o odsunu (např. romány Ilsy Tielschové, Horsta Bieneka, Gertrud Fusseneggerové) byla publikována rovněž teprve v 70. letech. Uvedená fakta slouží východiskem pro disertační práci, jejíž cílem je analýza předpokladů vývoje poetického jazyka vzpomínání na odsun/ vyhnání v 70. a 80. letech. Na tomto příkladu lze popsat přechod od komunikativní ke kulturní paměti, který je podmíněn střídáním generací a pojí se tak s proměnou kompetencí vyprávěče a čtenáře.